

Nagovor predsednika Državnega sveta mag. Blaža Kavčiča na posvetu Razvojnega foruma "Kje so meje rasti"? Med doktrino gospodarske rasti in nosilno sposobnostjo planeta

(Državni svet, 22. 4. 2010)

Spoštovane udeleženke in udeleženci današnjega posveta, cenjena direktorica Umanotere gospa mag. Vida Ogorelec Wagner, spoštovani referenti in vsa zainteresirana javnost!

Zelo sem vesel, da se krepí sodelovanje med Umanotero in Državnim svetom RS. S tem se povečuje dotok pozitivne energije, predlogov in pomislekov iz strokovne civilne družbe, preko DS kot portala proti področju formalne politike. Osebnó v tem vidim tudi pomembno sestavino osmišljanja vloge DS kot tistega doma slovenskega parlamenta, v katerem ni strankarske pozicije in opozicije in ki ga tvorijo državni svetniki, ki niso poklicni politiki, ampak zastopniki tipičnih segmentov slovenske družbe. O mejah rasti smo v Državnem svetu Republike Slovenije letos, vsaj posredno, že govorili. Nazadnje prav na zadnjem posvetu konec marca, prav tako v organizaciji Umanotere, ko smo razpravljali o različnih vidikih trajnostnega razvoja. Ta pomeni, gledano konceptualno, alternativo razvoju, kakršnega smo ga poznali do sedaj. Konec lanskega leta smo gostili tudi izjemno zanimiv posvet o času, ki bo nastopil po krizi in se skupaj z uglednimi strokovnjaki spraševali, ali bo to priložnost ali nuja za trajnostni razvoj? Vsekakor so vse diskusije postavljale pod vprašaj koncept rasti kot linearnem količinskem naraščanju, o kakršnem govorimo zadnjih 200 let. Ali je 'več' res tudi 'bolje'? Ali kvantiteta s seboj prinaša tudi kvaliteto? Potrebna je radikalna sprememba koncepta, sprememba zavesti v dialektiki samih družbenih razvojnih sprememb.

Omejenost naravnih virov je v določeni meri potencirala še globalna kriza, za katero pa je treba vedeti, da ni nastopila leta 2008. Globalna kriza je nastajala desetletja in strinjam se s tistimi, ki jo ocenjujejo kot odraz sistema in ne kot posledico »spodrsaljaja«. Trajnostno zasnovana družba po globalni krizi bo po mojem prepričanju lahko nastala šele na osnovi sporazuma o novi, drugačni družbeno-gospodarski paradigmi, katere temeljni element je prav nov pogled na koncept razvoja in rasti. Ne vidim potrebe, da bi razglabljali o koncu kapitalizma, a o koncu nečesa se bomo morali sporazumeti, saj bi bilo nadaljevanje sedanjih trendov za človeško civilizacijo pogubno. Rešitev ne gre iskati v dokazano neuspešnih modelih avtoritarnih družb, npr. centralno-planskih gospodarstvih. Kategorije denarja, lastnine, stroška, prihranka, dobička, delovanja tržne konkurence verjetno ostajajo kot neizogibna sestavina nove paradigme, upam da tudi spoznanja o omejenih možnostih navidezno liberalnega, nereguliranega gospodarskega modela.

Sedanjo globalno krizo po mnenju Državnega sveta zaznamuje predvsem naslednje:

1. na osebni ravni – kriza vrednot, prekomerna usmerjenost v potrošništvo;
2. na nacionalni ravni – prevelike razlike v bogastvu med posameznimi sloji prebivalstva;
3. na globalni ravni:
 - a. prevelike razlike v bogastvu in življenjskih pogojih med nacionalnimi gospodarstvi,

- b. odnos do okolja je poguben, ni kar slučajno tak, ampak ga generira doseganje ekstraprofitov kapitalskih in političnih elit,
- c. politične in kapitalске elite obvladujejo ljudi, procese, industrije in cele države; z denarjem, ki ga razvite države namenjajo za oborožitveno industrijo in zmanipulirane vojne - tudi »vojno proti terorizmu«, bi zlahka spremenili svetovno tehnološko paradigmo v prid človeku in okolju prijazni industriji; prihaja celo do tihih umorov tehnologij, ki bi omogočale osnovo človeku in okolju prijazne proizvodnje, a niso v skladu s profitnimi interesi naftnih, avto-industrijskih, farmacevtskih, političnih in drugih elit. Pomemben je vpliv nekaterih cerkva, preko zlorabe verskih čustev, na stopnjevanje medkulturne nestrpnosti.

Osebno sem prepričan, da se odkrivanju epicentra vzrokov za globalno krizo lahko približamo z analizo negativnih posledic globalizirane gospodarske paradigme, ki prav tako temelji na konceptu rasti- proizvajati več in več, več in ceneje.... Globalizacija je sicer prinesla nekatere pozitivne sadove – hiter tehnološki razvoj informacijskih in telekomunikacijskih tehnologij, zniževanje proizvodnih stroškov, koristi ekonomij obsega. Bolj podrobno pa je potrebno pogledati tudi negativne plati globalizacije, predvsem socialno erozijo in okoljsko erozijo. Ogrožen je obstoj in razvoj kreativnega, motiviranega srednjega razreda. Neoliberalne družbeno gospodarske vrednote – prosto delovanje tržnega mehanizma, liberalizacija, deregulacija, zmanjševanje neučinkovite državne birokracije – so, nominalno gledano, dokaj privlačne. Najbolj viden in relevantni praktični dosežek nekaj desetletij uveljavljanja teh načel pa je krepitev monopolnih in oligopolnih pozicij mednarodnih korporacij. Pravzaprav torej nasprotje liberalizma in delovanja mehanizmov svobodne tržne konkurence.

Pomembno se mi zdi opozoriti tudi na potrebo po jasni definiciji in razmejitvi med cilji in sredstvi. Kaj naj nam pomenijo kategorije kot so rast BDP, per capita BDP, absolutna in relativna dodana vrednost, tuje investicije v neko narodno gospodarstvo, mednarodna konkurenčnost? Nedvomno so to zelo pomembne kategorije, z njimi je prežeta tudi Lizbonska strategija. A vendar se mi zdi, da bi morali te kategorije razumeti bolj kot sredstvo in ne kot dokončne ciljne kategorije. Kot cilj bi morali bolj jasno postaviti kakovost življenja državljanov. Prej navedeno so lahko zgolj sredstva za doseganje tega cilja.

Dva temeljna gradnika kakovosti življenja sta svoboda in blagostanje. Svoboda – kot fizična svoboda, seveda tudi varnost, svoboda duha, svoboda misliti drugače, svoboda biti drugačen. Blagostanje – kot omogočanje dostojne temeljne življenjske ravni, motivirajoč sistem kar se da aktivnega vključevanja v ustvarjalno življenje. Vsaka oblast je dobra zgolj toliko kot je pripravljena in zmožna zagotavljati državljanom vzdrževanje in rast kakovosti življenja! Gre za različne dimenzije, ki jih mora dobra oblast upoštevati in sicer od okoljskih, energetskih, do prostorsko urbanih in potrošniških. Gre za strateško razvojno vprašanje sedanjosti in prihodnosti, ki ponuja tudi Sloveniji priložnost, da postane država blagostanja in kakovostnega življenja v sožitju z naravnim okoljem. Družbeni razvojni cilj bi moral biti izboljšanje kakovosti življenja in povečanje blagostanja državljanov, merjeno s kazalniki človekovega razvoja, socialnih tveganj in družbene povezanosti. Globalni trendi podnebnih sprememb, energetske varnosti, konkurence in medsebojne povezanosti človeštva v začetku 21. stoletja predstavljajo vse težje

obvladljive izzive. Hkrati pa ti globalni procesi lahko prinesejo vrsto gospodarskih priložnosti za Slovenijo, ki jih lahko izkoristimo le z njihovim razumevanjem in ustreznim odzivom nanje.

Spoštovani,

Državni svet bo z vso resnostjo spremljal razvojna vprašanja in se s posveti, kot je današnji, v dialogu s civilno družbo in strokovno javnostjo dejavno vključeval v prihajajoče razprave. Številne pobude je mogoče nadgraditi in jih na različne načine implementirati v zakonodajni postopek. To pa je tudi ena od pomembnih vlog Državnega sveta Republike Slovenije.

Ob koncu naj vam zaželim uspešno strokovno delo in prijetno druženje.

Hvala.